

Instytut Pamięci Narodowej - Gdańsk

<https://gdansk.ipn.gov.pl/pl2/aktualnosci/158017,Uroczystosc-poswiecenia-grobu-weterana-Powstania-Styczniowego-Franciszka-Klonowskiego.html>
23.04.2024, 11:41

Uroczystość poświęcenia grobu weterana Powstania Styczniowego Franciszka Klonowskiego - Nowe Miasto Lubawskie, 21 stycznia 2022

Uroczystość odbyła się z okazji 159. rocznicy wybuchu Powstania Styczniowego. Wzięła w niej udział delegacja Oddziału IPN w Gdańsku i Delegatury w Bydgoszczy oraz wiceprzewodniczący Kolegium IPN prof. Wojciech Polak.

Uroczystość poświęcenia grobu weterana Powstania Styczniowego Franciszka Klonowskiego

Uroczystości rozpoczęły się Mszą świętą w bazylice pw. św. Tomasza Apostoła w Nowym Mieście Lubawskim przy licznych udziale wiernych i zaproszonych gości.

Uroczystość
poświęcenia grobu
weterana Powstania
Styczniowego
Franciszka
Klonowskiego

Uroczystość
poświęcenia grobu
weterana Powstania
Styczniowego
Franciszka
Klonowskiego

Uroczystość
poświęcenia grobu
weterana Powstania
Styczniowego
Franciszka
Klonowskiego

Następnie delegacje udały się na pobliski cmentarz parafialny, gdzie znajduje się odnowiony przez Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa pomnik Franciszka Klonowskiego.

Uroczystość na cmentarzu poprowadził Mateusz Dąbrowski z gdańskiego OBUWiM. Po przywitaniu gości przekazał głos przedstawicielom IPN: prof. Wojciechowi Polakowi (zastępcy przewodniczącego Kolegium) i prof. Mirosławowi Golonowi (zastępcy dyrektora oddziału w Gdańsku). Następnie okolicznościowe przemówienie wygłosiła przedstawicielka rodziny Franciszka Klonowskiego: Elżbieta Jarzębska.

Uroczystość
poświęcenia grobu
weterana Powstania
Styczniowego
Franciszka
Klonowskiego

Uroczystość
poświęcenia grobu
weterana Powstania
Styczniowego
Franciszka
Klonowskiego

Ta sztafeta pokoleń, w której w dwóch etapach wziął udział Franciszek Klonowski jest czymś pięknym i wspinałym w naszych dziejach – mówił prof. Wojciech Polak, w odniesieniu do udziału bohatera w Powstaniu Styczniowym i obronie Ojczyzny przed bolszewikami – ta postawa troski o Ojczyznę i dobro wspólne, o bliźnich, o życie z godnością, w wierności Bogu i Ojczyźnie, taka postawa była przekazywana z ojca na syna w różnych etapach naszych dziejów – podkreślił.

On miał to szczęście, że był wśród trzech tysięcy Powstańców Styczniowych, którzy dożyli, nowej, niepodległej, odrodzonej Polski i pomagali ją budować. Dlatego przez jego życiorys wspominamy wszystkich, którzy walczyli o wolność w XIX i XX wieku i którzy tą wolność nam dali – mówił prof. Mirosław Golon, zastępca dyrektora Oddziału IPN w Gdańsku.

Następnie odbyło się poświęcenie pomnika oraz okolicznościowa modlitwa. Ważną częścią wydarzenia był Akt Przekazania Opieki Nad Grobem Powstańca na ręce Barbary Przeradzkiej-Martko (dyrektor Liceum Ogólnokształcącego im. C.K. Norwida w Nowym Mieście Lubawskim) przez prof. Mirosława Golona.

Ponieważ grób Franciszka Klonowskiego został wpisany do ewidencji grobów weteranów przez prezesa IPN, na grobie została umieszczona tabliczka informująca, że jest to grób weterana.

Uroczystość poświęcenia grobu weterana Powstania Styczniowego Franciszka Klonowskiego

Uroczystość poświęcenia grobu weterana Powstania Styczniowego Franciszka Klonowskiego

Uroczystość poświęcenia grobu weterana Powstania Styczniowego Franciszka Klonowskiego

Na zakończenie na grobie zostały złożone kwiaty i zapalone znicze. Wśród delegacji byli także przedstawiciele lokalnego samorządu.

Uroczystość poświęcenia grobu weterana Powstania Styczniowego Franciszka Klonowskiego

Uroczystość poświęcenia grobu weterana Powstania Styczniowego Franciszka Klonowskiego

Uroczystość poświęcenia grobu weterana Powstania Styczniowego Franciszka Klonowskiego

Uroczystość
poświęcenia grobu
weterana Powstania
Styczniowego
Franciszka
Klonowskiego

Uroczystość
poświęcenia grobu
weterana Powstania
Styczniowego
Franciszka
Klonowskiego

Uroczystość
poświęcenia grobu
weterana Powstania
Styczniowego
Franciszka
Klonowskiego

Uroczystość
poświęcenia grobu
weterana Powstania
Styczniowego
Franciszka
Klonowskiego

Uroczystość
poświęcenia grobu
weterana Powstania
Styczniowego
Franciszka
Klonowskiego

Uroczystość
poświęcenia grobu
weterana Powstania
Styczniowego
Franciszka
Klonowskiego

Delegacja IPN na czele z prof. Mirosławem Golonem i prof. Wojciechem Polakiem złożyła kwiaty także na pobliskim grobie gen. Adolfa Waraksiewicza, organizatora i twórcy 2. Pułku Ułanów Grochowickich im. gen. Józefa Dwernickiego, uczestnika wojny polsko-bolszewickiej.

Franciszek Klonowski (1846-1924) – weteran powstania styczniowego i wojny polsko-bolszewickiej. Powstanie styczniowe wybuchło w nocy z 22 na 23 stycznia 1863 r., 68 lat po trzecim rozbiórze Polski. Objęło zabór rosyjski, a w szczególności tzw. Królestwo Polskie. Na przestrzeni ponad półtorarocznych zmaganiach o wolność i niepodległość Ojczyzny w szeregach partyzanckich oddziałów walczyło około 200 tys. ochotników. Stoczyli oni blisko 1200 bitew i potyczek. Od października 1863 r. do kwietnia 1864 r. na czele Rządu Narodowego stał Romuald Traugutt, który był przywódcą powstania i znacząco przyczynił się do jego rozwoju. Niestety władze carskie wpadły na jego trop i 11 kwietnia 1864 r. został aresztowany wraz z innymi członkami Rządu Narodowego. Świetnie przygotowana przez Traugutta struktura władz powstańczych i komunikacja pomiędzy oddziałami partyzanckimi pozwoliła na kontynuowanie walki. 5 sierpnia 1864 r. Romuald Traugutt i

czterech innych członków Rządu Narodowego zostało straconych na stokach Cytadeli Warszawskiej. Zanim jednak kat założył stryczek na szyję przywódcy powstania, ten odwrócił się do tłumu Warszawiaków zgromadzonych na egzekucji i pożegnał ich, kreśląc ręką znak krzyża. 30 tysięcy ludzi padło na kolana i odśpiewało Suplikację, a przerażeni Rosjanie zaczęli w pośpiechu i z lękiem opuszczać trybuny dla dygnitarzy. Po śmierci Romualda Traugutta, jesienią 1864 r. powstanie zaczęło wygasać, ale pojedyncze oddziały nadal toczyły walkę.

Powstaniec styczniowy, Franciszek Klonowski urodził się 20 lipca 1846 r. we wsi Przetycz w obecnym powiecie wyszkowskim. Pochodził z rodziny o bogatych tradycjach patriotycznych i wolnościowych. Jego ojciec Antoni walczył w powstaniu listopadowym, biorąc udział m. in. w bitwie pod Olszynką Grochowską. W wieku 5 lat Franciszek Klonowski przeniósł się z rodzicami do majątku p. Glinki w Szczawinie w powiecie ostrołęckim. Z zawodu był kowalem. Pracując w kuźni, wbrew obawom swego przełożonego, w 1863 r. naprawił broń pewnemu człowiekowi, dzięki pomocy którego po 4 tygodniach zasilił oddziały powstańcze. Wyreperował ukrytą i zardzewiałą broń należącą do jego ojca, weterana powstania listopadowego i stanął do walki z nieprzyjacielem. Stacjonował w Drozdowie na Podlasiu pod komendą Józefa Trąmpczyńskiego, gdzie jego oddział został otoczony przez wojska moskiewskie. Żołnierze, po 3 dniach oblężenia, odcięci od żywności, zostali oswobodzeni przez dwutysięczny oddział Jakuba Jasińskiego, do którego postanowił się przyłączyć z innymi powstańcami. Podczas pogoni za wojskami moskiewskimi, które otrzymały wsparcie innych oddziałów, powstańcy zostali pobici w potyczce pod Szygami k. Różana. Franciszek Klonowski został wówczas ranny w nogę i trafił do szpitala. Po 6-tygodniowej rekonwalescencji powrócił w powstańcze szeregi i uczestniczył w walkach pod dowództwem kpt. Konstantego Rynarzewskiego. Brał udział w potyczce pod Żyznowem w powiecie ostrołęckim (obecnie Żyżniewo), podczas której razem z gimnazjalistą Baranowskim podpalił zabudowania z których ogień prowadzili Moskale. Zgłosił się ochotniczo do wykonania tego zadania i wykazując dużą odwagę, zmusił nieprzyjaciela do opuszczenia pozycji. Ostatnią potyczkę F. Klonowskiego stanowił bój stoczony nieopodal miejscowości Poręba.

Po klęsce Powstania Styczniowego powrócił w rodzinne strony. Rok później spotkał w Warszawie powstańca z którym służył w jednym oddziale. Okazał się on być rosyjskim szpiegiem. Franciszek Klonowski został aresztowany i osadzony w Cytadeli razem z powstańcem Baranowskim, który od roku pozostawał w więzieniu. Nie przyznając się do tej znajomości, Klonowski otrzymał wyrok 12 lat pobytu na Syberii oraz po odbyciu kary, nakaz osiedlenia się tam na stałe bez prawa powrotu do ojczyzny. Po kilkunastu latach pobytu na Syberii Franciszek Klonowski razem ze swoim towarzyszem uciekł z zesłania i po pięciomiesięcznej tułaczce dotarł do Odessy. Jego kompan udał się statkiem do Ameryki, a Klonowski przez Węgry, Austrię i Prusy po długiej wędrówce dotarł do swego stryja mieszkającego w Brodnicy, który podczas powstania listopadowego walczył w oddziale czwartaków. Dzięki pomocy pana Tuchołki z Montowa, Franciszek Klonowski otrzymał fałszywe dokumenty wystawione na pruskiego poddanego. Przez wiele lat ukrywał się na

różnych plebaniach. Pracował przy kościołach wykonując prace kowalstwa artystycznego, którego to fachu nauczył się podczas syberyjskiego zesłania. Ostatecznie osiadł i do śmierci mieszkał w Wawrowicach nieopodal Nowego Miasta Lubawskiego.

Franciszek Klonowski w wieku 74 lat jako ochotnik brał udział w wojnie z bolszewikami. Służył przez kilka miesięcy w 65. Pułku Piechoty w charakterze wywiadowcy. 30 kwietnia 1922 r. został odznaczony Orderem Virtuti Militari V klasy. Zmarł w szpitalu w Nowym Mieście Lubawskim 10 października 1924 r. Został uroczyście pochowany przy udziale licznych żałobników na cmentarzu parafialnym p.w. św. Tomasza Apostoła przy ul. Grunwaldzkiej w Nowym Mieście Lubawskim.

W 2021 r. zabytkowy nagrobek F. Klonowskiego został odrestaurowany staraniem Oddziałowego Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w Gdańsku.

PLIKI DO POBRANIA

[Franciszek Klonowski \(ulotka\) \(pdf, 1.48 MB\) 17.01.2022 12:00](#)